

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Arbete på skäliga villkor inom globala leveranskedjor

(yttrande på eget initiativ)

(2016/C 303/03)

Föredragande: Emmanuelle BUTAUD-STUBBS

Den 21 januari 2016 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande på eget initiativ om

Arbete på skäliga villkor inom globala leveranskedjor

(yttrande på eget initiativ).

Facksektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 19 april 2016.

Vid sin 517:e plenarsession den 25 och 26 maj 2016 (sammanträdet den 25 maj 2016) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 188 röster för och 1 röst emot.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Frågan om arbete på skäliga villkor i globala leveranskedjor, såsom textil, konfektion och skor, elektronik, mineraler och livsmedelsindustrier, är verkligen en viktig fråga för alla offentliga och privata aktörer som är delaktiga på nationell och internationell nivå i styrning av leveranskedjor.

1.2 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) har anpassat sina interna förfaranden för att kunna avge sitt yttrande före den Internationella arbetskonferensens 105:e session i Genève om arbete på skäliga villkor i globala leveranskedjor.

EESK rekommenderar följande:

1.3 Att kommissionen antar en omfattande och ambitiös strategi så att all dess inre (tillgång till EU:s offentliga upphandling, märkning etc.) och yttre (handel, utveckling, grannskapspolitik etc.) politik främjar arbete på skäliga villkor i globala leveranskedjor.

1.4 Att man antar ett gemensamt språk, gemensamma definitioner och att man utvärderar de statistiska uppgifterna mellan de olika intressenterna: OECD, ILO, WTO, Europeiska kommissionen, Världsbanken och IMF⁽¹⁾ för att undvika förvirring och missförstånd, och att man utarbetar en enhetlig politik inom de offentliga organ som är inblandade på detta område, med olika befogenheter.

1.5 Med hänsyn till FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter måste vi erkänna och främja bästa metoder och initiativ i den befintliga "verktygslådan": OECD:s riktlinjer för multinationella företag, OECD:s sektoriella vägledning om tillbörlig aktsamhet (textil och kläder, mineraler, jordbruk och ekonomi), handelsstöd, finansiella system för att ersätta skador, uppförandekoder, märkning, standarder och verktyg för självbedömning. Målet är att få till stånd en gradvis, konsekvent och hållbar politik i en ansvarsfull styrning av globala leveranskedjor.

⁽¹⁾ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), Internationella arbetsorganisationen (ILO), Världshandelsorganisationen (WTO), Internationella valutafonden (IMF).

1.6 Att man främjar praktiska och lämpliga, riskbaserade metoder som tar hänsyn till den särskilda karaktären hos den globala värdekedjan och den globala leveranskedjan (linjär eller modulär, enkel eller komplex, kort eller lång organisation).

1.7 Att man, baserat på en utvärdering av befintliga metoder, främjar flerpartsformatet som involverar offentliga och privata aktörer, arbetsmarknadens parter, icke-statliga organisationer, experter osv., i syfte att utveckla den bästa åtgärdsportföljen med utgångspunkt i OECD:s riktlinjer för riskidentifiering, att man förebygger och mildrar dessa risker samt informerar och rapporterar om handlingsplanen. De åtgärder som krävs i handlingsplanerna skulle kunna omfatta både lagstiftnings- och icke-lagstiftningsåtgärder, bästa metoder, ekonomiska incitament, tillgång till utbildning och kapacitetsuppbyggnad för social dialog och fackföreningarna.

1.8 Att man verkar för en riktad diskussion om vilken typ av verktyg för öppenhet som skulle kunna inrättas för att informera slutkonsumenterna om de sociala förhållandena inom produktion.

1.9 Att man vid den kommande ILO-konferensen överväger ILO:s möjligheter att spela en aktiv roll för att trygga arbete på skäliga villkor i globala leverantörskedjor, bland annat genom att se över möjligheterna att utarbeta och sedermera anta relevanta och lämpliga instrument, som genom engagemang från alla berörda aktörer kommer att bidra till en verklig förbättring av arbetsvillkoren.

2. Frågan om arbete på skäliga villkor inom globala leveranskedjor: definitioner, sammanhang och risker

2.1 Definitioner

2.1.1 **Global värdekedja:** Detta begrepp dök upp i mitten av 90-talet för att beskriva hela skalan av aktiviteter som krävs för att föra en produkt från utformning till konstruktion, anskaffandet av råvaror och insatsvaror, marknadsföring, distribution och stöd till slutkonsumenten ⁽²⁾.

Globala värdekedjor förmodas gynna "processuppgradering" (producenten tar i bruk bättre teknik för att förbättra effektiviteten) och "funktionell uppgradering" (möjligheten för en tillverkare att utveckla utformnings-, varumärkes- och marknadsföringsmöjligheter). Ett antal exempel visar emellertid att detta inte alltid är fallet.

Frågan om att uppnå en hållbar och ansvarsfull förvaltning av globala värdekedjor är överst på den internationella dagordningen (OECD, ILO, G7, G20, EU, FN) eftersom den ökande mängden handel och investeringar över hela världen sker genom globala värdekedjor och de ledande företagens utkontraktering och gränsöverskridande samordning av den globala produktionen har betydande sociala konsekvenser. Några av dem är positiva, till exempel bättre betalda jobb, ökad sysselsättning bland kvinnor, nya arbetstillfällen som ger tillgång till anställning, kompetensutveckling och spridning av kunskap och teknik. Andra är en källa till oro, såsom otryggt arbete, dåliga arbetsförhållanden (även inom området hälsa och säkerhet på arbetsplatsen), bristande sociala rättigheter (inklusive bristfällig social trygghet), och kränkning av mänskliga rättigheter och grundläggande arbetstagarättigheter.

Detta leder till utveckling och genomförande av olika instrument på nationell och internationell nivå, såsom ILO:s konventioner, OECD:s riktlinjer eller FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (se även punkt 2.3.3), och politiska ramar, såsom 2030-agendan för hållbar utveckling ⁽³⁾ och den åtföljande Addis Abeba-åtgärdsagendan för utvecklingsfinansiering ⁽⁴⁾ som stöder respekten för arbetsnormer och främjar arbete på skäliga villkor, liksom vidareutvecklingen av handel, investeringar, den privata sektorn och leveranskedjor.

⁽²⁾ www.globalvaluechains.org/concept-tools

⁽³⁾ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=F

⁽⁴⁾ http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/08/AAAA_Outcome.pdf

2.1.2 Global leveranskedja: En global leveranskedja består av inbördes sammankopplade organisationer, resurser och processer som skapar och levererar produkter och tjänster till slutkunder. Den utgör en del av en global värdekedja tillägnad anskaffandet av varor eller tjänster, men inte utformningen eller distributionen av dem.

En allmän diskussion om arbete på skäliga villkor inom globala leveranskedjor kommer att äga rum under Internationella arbetskonferensens (ILO:s högsta beslutande organ) session i juni 2016. Den är tänkt att hjälpa ILO:s medlemmar (dvs. regeringar, arbetsgivare och arbetstagare) att bättre förstå hur engagemang i globala leveranskedjor kan hjälpa nationella och lokala ekonomier till en hållbar tillväxt för alla, och bidra till att företag bildas och växer, och främjar arbetstillfällen av god kvalitet och respekt för arbetsnormer. Detta yttrande är avsett som EESK:s bidrag till den debatten.

2.1.3 Arbete på skäliga villkor: Ett begrepp som formulerades av ILO:s medlemmar och som antogs av Internationella arbetskonferensen i deklarationen om social rättvisa för en rättvis globalisering⁽⁵⁾ – täcker nationella och lokala program som införts i syfte att uppnå fyra strategiska mål:

- Främja nya arbetstillfällen, kompetensutveckling och hållbara levnadsvillkor.
- Garantera rättigheter i arbetslivet, i synnerhet för missgynnade och fattiga arbetstagare.
- Utvidga det sociala skyddet för män och kvinnor i syfte att säkerställa tillräcklig ersättning i händelse av förlorade eller minskade inkomster, och tillgång till tillräcklig hälso- och sjukvård.
- Främja social dialog genom att involvera starka och oberoende arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

I egenskap av globalt standardiseringsorgan har ILO antagit ett antal konventioner som är av betydelse för globala leveranskedjor. Dessa inkluderar grundläggande (centrala) arbetsnormer (dvs. främjande av föreningsfriheten och rätten till kollektiva förhandlingar, främjande av icke-diskriminering i arbetslivet, och förbud mot tvångs- och barnarbete), samt konventioner inom området hälsa och säkerhet i arbetet, yrkesinspektion och andra. De länder som ratificerar dem är skyldiga att harmonisera sin lagstiftning och praxis med konventionerna. Baserat på ILO:s deklaration från 1998 om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet⁽⁶⁾ är dessutom alla ILO:s medlemsstater skyldiga att i sin lagstiftning och praxis respektera och verkställa de grundläggande arbetsnormerna, även om de inte har ratificerat de relevanta konventionerna.

2.2 Globala värdekedjors och globala leveranskedjors struktur och betydelse i internationell handel

2.2.1 Betydelsen av globala värdekedjor i världshandeln har ökat snabbt och står enligt WTO, OECD, ILO och Unctad 2013⁽⁷⁾ globalt för mellan 60 och 80 % av den internationella handeln och för över 20 % av jobben⁽⁸⁾. De sektorer som omfattas av sådana inbördes sammankopplade organisatoriska komponenter som utveckling, produktion, distribution och konsumtion leds av multinationella företag och inkluderar bland annat jordbruk, industri (t.ex. bilindustrin, flygteknik, textil och konfektion, leksaker, elektronik) och tjänster (t.ex. teletjänstcentraler, informationsteknik).

⁽⁵⁾ http://www.ilo.org/global/meetings-and-events/campaigns/voices-on-social-justice/WCMS_099766/lang-en/index.htm

⁽⁶⁾ <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-en/index.htm>

⁽⁷⁾ http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf

⁽⁸⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-dcomm/-publ/documents/publication/wcms_368626.pdf

2.2.2 Dessa globala värdekedjors former och strukturer varierar: vissa av dem är ganska korta (litet antal aktiviteter) medan andra är längre, vilket innebär ekonomiska, sociala och finansiella band mellan företag som är etablerade i många och avlägsna länder (från USA till EU och Asien). Enligt Gary Gereffi⁽⁹⁾ finns det tre dominerande typer av styrning: konsumentstyrda globala värdekedjor och, i de flesta fall, kostnadsstyrda (detta är fallet med globala värdekedjor för kläder och skor), och producentstyrda globala värdekedjor med viss teknisk kompetens hos leverantörerna i utvecklingsländerna, inklusive formgivning och innovation (elektronik).

2.2.3 Den globala leveranskedjan, som är en komponent i den globala värdekedjan, är baserad på förhållandet mellan köpare och leverantörer och potentiella underleverantörer. Denna "kedja" kan utformas på olika sätt: vertikalt integrerad, bunden kedja, modulär kedjestyrning (de största leverantörerna kan fungera oberoende av huvudföretaget) eller marknadskedjor för råvarumarknaderna.

2.3 Förvaltning av globala leveranskedjor inom strategin för företagens sociala ansvar: nyckelaktörer och verktygslåda

2.3.1 EU-definitionen av företagens sociala ansvar erkänner företagets ansvar för den egna verksamhetens konsekvenser för samhället⁽¹⁰⁾.

2.3.2 På grundval av ett visst antal problem som har uppstått under de senaste tjugo åren, särskilt inom sektorer som elektronik, sportartiklar och kläder, har följande frågor identifierats, i synnerhet genom OECD, som avgörande för en hållbar förvaltning av globala värdekedjor och globala leveranskedjor genom ett multinationellt företag, som ett ledande företag:

- a) Identifiera riskerna för allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och arbetstagar rättigheter, miljöskador och korruption.
- b) Förebygga sådana risker genom en strategi för tillbörlig aktsamhets och genomförandet av hållbar förvaltning genom en bedömning av landets riskprofil och en individuell riskbedömning av leverantören⁽¹¹⁾.
- c) Minska riskerna genom en samstämmig, robust och långvarig politik för företagens sociala ansvar i leveranskedjan: val av leverantör, krav på och kontrakt med befintliga leverantörer, sociala revisioner och uppgraderingskriterier för att bedöma de framsteg som gjorts.
- d) Rapportera till och kommunicera med olika intressenter inom företaget, såsom fackföreningar, och utanför företaget, till exempel icke-statliga organisationer eller offentlig förvaltning som ansvarar för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen eller för genomförandet av ILO:s konventioner om förbättring av hållbar förvaltning av globala leveranskedjor.

2.3.3 Ett brett utbud av aktörer: många offentliga och privata, nationella, europeiska och internationella organisationer och organ arbetar för närvarande med dessa frågor, i synnerhet efter Rana Plaza-dramat (Bangladesh) som dödade mer än 1 100 anställda 2013:

⁽⁹⁾ *The organisation of Buyer-Driven Global Commodity Chain: How US Retailers Shape Overseas Production Networks*, *Commodity Chains and Global Capitalism*, Wesport, 1994.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility/index_en.htm

⁽¹¹⁾ Se till exempel självbedömningsverktyget som utvecklats av Euratex och IndustriAll med stöd av Europeiska kommissionen för EU:s textil- och konfektionsföretag.

- a) Utöver lagstiftningsåtgärder på områden som omfattas av arbete på skäliga villkor och av mänskliga rättigheter (t.ex. UK Modern Slavery Act 2015 med bestämmelser om öppenhet i leveranskedjor)⁽¹²⁾, utvecklar och genomför regeringen och parlamentet, med stöd av arbetsmarknadens parter, berörda parter som icke-statliga organisationer och med stöd från OECD:s nationella kontaktpunkt, olika initiativ på nationell nivå (t.ex. nationella handlingsplaner för företag och mänskliga rättigheter eller för företagens sociala ansvar, och andra, såsom de senaste initiativen för tillbörlig aktsamhet i t.ex. Frankrike och Tyskland).
- b) På EU-nivå har olika inrikes- och utrikespolitiska åtgärder vidtagits, både inom ramen för bredare partnerskap med tredjeländer och genom branschspecifika initiativ. Kapitlen om handel och hållbar utveckling i EU:s nyligen framförhandlade och genomförda handels- och investeringsavtal inkluderar till exempel bindande åtagande av parterna att respektera grundläggande arbetsnormer (bl.a. genom att närma sig ratificering av ILO:s grundläggande konventioner och sträva mot högre nivåer av inhemskt arbetarskydd) för att på ett effektivt sätt genomföra de ratificerade ILO-konventionerna, främja arbete på skäliga villkor, system för rättvis handel och företagens sociala ansvar. De planerar också inrättandet av en övervakningsmekanism för det civila samhället (utöver mellanstatliga organ), som inkluderar arbetsmarknadens parter, för att övervaka tillämpningen av dessa bestämmelser och ge råd till parterna i frågor som rör bland annat handel och arbetskraft. Tullförmåner som beviljats utvecklingsländerna enligt den särskilda stimulansordningen för hållbar utveckling och gott styre (GSP +) innebär att tullavgifter på över 66 % av tullposter till utsatta länder som gör ett bindande åtagande att ratificera och effektivt genomföra 27 grundläggande internationella konventioner, inklusive ILO:s åtta grundläggande konventioner, helt tas bort⁽¹³⁾. EU har också utvecklat och genomfört en strategi för företagens sociala ansvar, en översyn av direktiv 2013/34/EU om redovisning för icke-finansiella uppgifter (miljö- och sociala frågor, mänskliga rättigheter, kampen mot korruption, mångfalden i bolagsstyrelser, etc.), Bangladesh Sustainability Compact (ett EU-lett internationellt initiativ som syftar till större respekt för arbetstagarnas rättigheter, hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och säkerhetsnormer för byggnader i sektorn för färdigsydda plagg i landet)⁽¹⁴⁾, en ny EU-strategi för handel och investering inklusive en ansvarsfull hantering av globala leveranskedjor⁽¹⁵⁾ och EU:s nuvarande (nederländska) ordförandeskap lägger tonvikten på ansvarsfull hantering av globala leveranskedjor.
- c) På internationell nivå förs det diskussioner och arbete utförs vid OECD (t.ex. beredning av vägledning om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfulla leveranskedjor i beklädnads- och skosektorn⁽¹⁶⁾), riktlinjer för multinationella företag⁽¹⁷⁾, lansering av "Responsible Agricultural Supply Chains" (Ansvarsfulla leveranskedjor inom jordbruket)⁽¹⁸⁾, FN (t.ex. Global Compact-initiativet och vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter⁽¹⁹⁾) och ILO (översyn av ILO:s trepartsdeklaration om principer för multinationella företag och socialpolitik och förberedelser för en debatt vid Internationella arbetskonferensen i juni 2016 som ska ägnas åt arbete på skäliga villkor i globala leveranskedjor).

Olika privata initiativ har införts antingen permanent eller tillfälligt, bland annat för att förbättra hälsa och säkerhet på klädesfabrikerna i Bangladesh efter Rana Plaza-katastrofen (*Bangladesh Accord on Fire and Building Safety*)⁽²⁰⁾.

2.3.4 Alla dessa offentliga och privata aktörer är engagerade i utvecklingen och genomförandet av olika verktyg och instrument som syftar till att förbättra arbetsförhållandena och rättigheterna i arbetslivet:

- Reglering, lagar, konventioner.
- Uppförandekoder.
- Social dialog, bland annat i gränsöverskridande sammanhang⁽²¹⁾.

⁽¹²⁾ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/30/contents/enacted>

⁽¹³⁾ År 2011 antog EESK ett yttrande om programmet: EUT C 43, 15.2.2012, s. 82.

⁽¹⁴⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/events/index.cfm?id=1433> och <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1447>

⁽¹⁵⁾ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

⁽¹⁶⁾ <https://mneguidelines.oecd.org/responsible-supply-chains-textile-garment-sector.htm>

⁽¹⁷⁾ <https://mneguidelines.oecd.org/text/>

⁽¹⁸⁾ <http://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/rbc-agriculture-supply-chains.htm>

⁽¹⁹⁾ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

⁽²⁰⁾ <http://bangladeshaccord.org/>

⁽²¹⁾ Det kan ta formen av transnationella företagsavtal, även kända som internationella ramavtal. För mer information, se REX/443 Informationsrapport, s. 8: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.rex-opinions.35349>

- Certifieringar för företagens sociala ansvar och sociala ansvarsskyldighet.

- Finansieringssystem för ersättning till offer.

- Andra flerpartsinitiativ.

- Bistånds- och utvecklingsprogram, inklusive kapacitetsuppbyggnad (hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, social dialog, genomförande av ILO:s konventioner, etc.).

3. Utvärdering av ett antal bästa metoder i två olika ekonomiska sektorer

3.1 Den globala leveranskedjan för kläder och skor

3.1.1 Den globala leveranskedjan för klädes- och skoindustrin omfattar olika aktörer och produktionsprocesser. Asien och Stillahavsregionen svarade för 601 miljarder US-dollar i global export av kläder, textilier och skor, vilket motsvarar 60 % av den totala världshandeln, Kina står för lejonparten. Länder som Bangladesh eller Kambodja ökar sin specialisering inom produktion och export av kläder och skor, och svarade för respektive 89,2 % och 77,4 % av den totala varuexporten under 2014 ⁽²²⁾. Detta beror främst på de kraftiga löneökningarna i den kinesiska klädes- och textilindustrin, vilket ledde till att internationella köpare sökte sig nya leverantörer i Asien.

Enligt ILO ⁽²³⁾ var den genomsnittliga lönen 2014 lägre än 200 US-dollar per månad i de flesta länder. Minimimånadslön för utbildade klädesarbetare tillämpas i Kina (upp till 297 US-dollar), Filippinerna, Malaysia, Indonesien (247 US-dollar), Thailand, Vietnam (145 US-dollar), Indien (136 US-dollar), Kambodja (128 US-dollar), Pakistan (119 US-dollar), Bangladesh (71 US-dollar) och Sri Lanka (66 US-dollar).

De största riskerna är att lönerna inte går att leva på, tvångs- eller barnarbete, dåliga förbindelser mellan arbetsmarknadens parter på grund av ett svagt skydd för föreningsfriheten och begränsade kollektiva förhandlingar, dålig hälsa och säkerhet, otillräcklig yrkesinspektion, underutvecklade program för arbetsskador, vattenföroreningar, exponering för kemiska ämnen och utnyttjande av den kvinnliga arbetskraften.

3.1.2 Den 24 april 2013 kollapsade Rana Plaza-byggnaden som rymde klädesfabriker i Bangladesh, vilket krävde 1 136 anställdas liv, huvudsakligen kvinnor. Olyckans omfattning, orsakad av byggnadens mycket dåliga skick och avsaknaden av nödutgångar, har lett till en exceptionell mobilisering av regeringar (EU och medlemsstaterna, USA, Kanada, Norge), internationella organisationer (ILO, OECD och Världsbanken), internationella och lokala aktörer med en ambitiös uppsättning åtgärder som syftar till att uppmuntra nationella åtgärder på kort sikt (ersättning till offrens anhöriga, kontroll av klädesfabriker och reparationsåtgärder, nya revisionsmetoder, översyn av arbetslagen), nationella åtgärder på medellång sikt (t.ex. utveckling av oberoende fackföreningar och förstärkning av yrkesinspektion) och systematiska åtgärder för att främja en ansvarsfull förvaltning av globala leveranskedjor.

⁽²²⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-/asia/-/ro-bangkok/documents/publication/wcms_419798.pdf

⁽²³⁾ *Ibid.*

Exempel: Utvärdering av de framsteg som gjorts i sektorn för färdigsyddad plagg i Bangladesh sedan Rana Plaza-kollapsen (januari 2016)

- The Bangladesh Accord on Fire and Building Safety: undertecknat av 220 inköpare av kläder.
- The Alliance for Bangladesh Workers' Safety: etablerades i maj 2013 av 26 främst nordamerikanska märken.
- Fram till januari 2016 har 341 nya fackföreningar bildats i sektorn för färdigsyddad plagg i Bangladesh (132 år 2014).
- Fram till januari 2016 har inspektioner av byggnader, brandskydd och elsäkerhet genomförts i 3 734 exportinriktade fabriker för färdigsyddad plagg.
- Man har anställt 235 nya inspektörer⁽²⁴⁾.
- Programmet Better Work Bangladesh: 38 fabriker som levererar kläder till 17 varumärken och återförsäljare.
- Ersättning till offren: 24,1 miljoner US-dollar för 3 490 mottagna ansökningar.

3.1.3 OECD förbereder en vägledning om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfulla leveranskedjor i klädes- och skoindustrin.

3.1.4 I samarbete med internationella donatorer, regeringar, arbetstagare och arbetsgivare, genomför ILO projekt inom klädeindustrin (t.ex. i Asien) som syftar till att öka tillgången till information om löner, arbetsvillkor och förbindelser mellan arbetsmarknadens parter för att förbättra kvaliteten på den sociala dialogen om arbetsnormer, stärka arbetsmarknadsparternas kapacitet och mekanismer för kollektiva förhandlingar, samt säkerställa arbetsnormer på fabriksnivå⁽²⁵⁾.

3.1.5 Europeiska kommissionen arbetar på ett flaggskeppsinitiativ för en hållbar leveranskedja för kläder, inklusive gemensam planering, samordnad finansiering, gemensamt genomförande av program, ökad medvetenhet bland konsumenterna och så vidare.

3.1.6 Arbetsmarknadens parter i EU från textil- och konfektionssektorn har utvecklat ett gemensamt initiativ som stöds av kommissionen, med ett verktyg för bedömning av risker för företagens sociala ansvar, relevant för globala leveranskedjor. De slutför för närvarande detta för att förbereda för spridning bland småföretag och andra intressenter.

3.1.7 Det nederländska EU-ordförandeskapet vill utforska sätt att förstärka synergieffekter mellan EU:s utvecklings- och handelspolitik för att bidra till globala värdekedjors hållbarhet.

3.1.8 Den tyska förbundsministern för ekonomi, samarbete och utveckling, Gerd MÜLLER, har inrättat en särskild allians för "hållbara textilier" som involverar de stora partnerna. Vid det senaste G7-mötet gjorde han en mycket konkret sammanfattning av situationen: "Det skulle kosta en euro att ta ansvar, en enda euro per klänning, per jacka eller per byxa, för att säkerställa att hårt arbete i Bangladesh, Kambodja eller Afrika lönar sig och att barn och sömmerskor har möjligheter i livet"⁽²⁶⁾.

3.1.9 Spridningen av privata initiativ har medfört erfarenhet och hjälp i utbyte av bästa metoder. Bland dem ICS (Initiative Clause Sociale) med 22 stora återförsäljare såsom Monoprix, Carrefour och Casino, som omsätter mer än 243 miljarder euro och delar en liknande metod för sina sociala revisioner, och BSCI (Business Social Compliance Initiative), som lanserades 2003 av FTA (Utrikeshandelsförbundet) beläget i Bryssel, med mer än 1 700 återförsäljare och importörer från 36 länder i affärsrelationer med 30 000 anläggningar.

⁽²⁴⁾ Progress in implementation, outcome of the Review meeting on the Sustainability Compact for Bangladesh, 11 januari 2016.

⁽²⁵⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-asia/-ro-bangkok/-ilo-islamabad/documents/publication/wcms_363149.pdf

⁽²⁶⁾ http://www.bmz.de/g7/en/Entwicklungspolitische_Schwerpunkte/Menschenwuerdige_Arbeit/index.html

3.2 Globala värdekedjor och globala leveranskedjor för elektronik

3.2.1 Enligt undersökningen av globala värdekedjor från Sturgeon och Kawakami⁽²⁷⁾ verkar insatsvaror till klädindustrin vara av långt mindre betydelse för värdet av den mellanliggande varuhandeln än insatsvaror till elektronik- och personbilsindustrin.

3.2.2 Den globala värdekedjan för elektronik är en av de viktigaste i varusektorn med mer än 17 % av de totala tillverkade insatsvarorna 2006, jämfört med 2,7 % för kemikalier och plast och 1,9 % för flygplansdelar. De två ledande länderna när det gäller export av elektroniska halvfabrikat är Kina/Hongkong och Förenta staterna.

3.2.3 De tre fasta aktörer som driver "värdekedjans modularitet" är följande:

- De ledande företagen (främst i de industrialiserade länderna).
- Kontraktstillverkare, som ansvarar för komponentinköp, kretskortsmontering, slutmontering och testning, främst i Kina, Taiwan och Vietnam.
- Plattformsledare, som definieras som företag som har varit framgångsrika när det gäller att få ut sin teknik (i form av mjukvara, hårdvara eller kombination) i produkter från andra företag.

Modulariteten i denna specifika värdekedja ligger i kodifieringen och standardiseringen av viktiga affärsprocesser såsom datorstödd formgivning, produktionsplanering och lager- och logistikstyrning.

3.2.4 Hemelektronik har korta produktlivscyklar som sträcker sig från 3 till 18 månader, och försvinner snabbt från marknaden. Som ett resultat möter leverantörer av dessa produkter allt kortare marknadsanseringstider. När till exempel Apples iPhone infördes 2007 var marknadsanseringstiden sex månader; 2012 hade den krympt till mindre än två veckor⁽²⁸⁾. För tillverkarna och arbetstagarna är detta en utmaning och det finns ett behov av att utveckla och tillämpa lösningar för att hantera det.

Medan en överenskommelse har nåtts i vissa företag om att under högsäsong arbeta övertid eller i skift och kompensera för det under resten av året, registrerade andra en betydande ökning av tillfälliga kontrakt och anställda från bemanningsföretag eller migranter (t.ex. kom 60 % av arbetskraften inom elektronikindustrin i Mexiko 2009 från bemanningsföretag, vilket ökade till 90 % under högsäsong)⁽²⁹⁾. Detta innebär ofta reducerade arbetstagarättigheter, t.ex. lägre löner, brist på social trygghet eller förbud mot att gå med i fackföreningar. Lösningarna kan förutom den nationella lagstiftningen innefatta avtal på företagsnivå, liksom en bättre samordning och informationsutbyte mellan köpare och leverantörer, vilket möjliggör en bättre produktionsplanering och användning av tillsvidareanställda i stället för av tillfälligt anställda.

⁽²⁷⁾ *Was the crisis a Window of Opportunity for Developing Countries?*, Timothy J. Sturgeon, Momoko Kawakami, The World Bank, Policy Research Paper.

⁽²⁸⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_dialogue/-sector/documents/meetingdocument/wcms_345445.pdf

⁽²⁹⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-ed_dialogue/-sector/documents/meetingdocument/wcms_317267.pdf

3.2.5 Frågorna om respekt för mänskliga och fackliga rättigheter kopplar också elektronikindustrin till frågan om mineraler som kommer från konflikttrubbade områden och högriskområden, såsom området kring de stora sjöarna i Afrika⁽³⁰⁾. Med hänvisning till antagandet av den amerikanska lagstiftningen (Dodd-Frank Act) presenterade Europeiska kommissionen 2014 ett förslag till förordning om inrättande av en självcertifieringsmekanism för importörer av tenn, tantal, volfram och guld till EU-marknaden för att säkerställa att intäkterna från utvinning och handel med dessa mineraler inte stöder lokala väpnade konflikter. I stället bör tillbörlig aktsamhet, tillsammans med andra åtgärder, bidra till insyn i leveranskedjan och ha positiva effekter på sysselsättning och arbetsförhållanden i gruvor, såsom hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, inkomstnivåer eller övergång till formell verksamhet. Detta skulle också möjliggöra fortsatt utvinningen i Afrika i stället för att vända sig mot andra områden som inte påverkas av konflikten⁽³¹⁾.

3.2.6 OECD har utvecklat vägledning om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfulla leveranskedjor för mineraler från konflikttrubbade områden och högriskområden⁽³²⁾.

3.3 Globala värdekedjor och globala leveranskedjor i andra sektorer

3.3.1 EESK vill också betona att globala värdekedjor och globala leveranskedjor inom andra sektorer, såsom tjänster och jordbruksindustrin skulle kunna ställas inför problem med arbetsvillkor, särskilt hälsa och säkerhet på arbetsplatsen.

3.3.2 ILO:s stöd för arbete på skäliga villkor i landsbygdsekonomin⁽³³⁾ är inriktad på tre prioriterade åtgärdsområden: arbete på skäliga villkor för missgynnad och marginaliserad och utsatt landsbygdsbefolkning, arbete på skäliga villkor för arbetstagare på landsbygden i leveranskedjor, arbete på skäliga villkor för arbetstagare på plantager på landsbygden.

4. EESK:s bidrag till hur arbete på skäliga villkor kan säkerställas i globala leveranskedjor

Med den Internationella arbetskonferensens 105:e session i juni 2016 (Genève) i åtanke skulle EESK vilja offentliggöra sitt bidrag med olika rekommendationer om de effektivaste metoderna för att säkerställa en förbättring av arbetsvillkoren för arbetstagare i leverantörs- eller underleverantörsföretag engagerade i produktionskapaciteten inom globala leveranskedjor.

4.1 Att klargöra varje intressents roll

De olika intressenternas roller och ansvarsområden bör klargöras för att undvika förvirring:

- Regeringarna har ansvaret för att utarbeta, genomföra och genomdriva den nationella arbets- och sociallagstiftningen, ratificera och effektivt genomföra ILO-konventionerna och, i fråga om EU:s medlemsstater, också för att införliva och genomföra EU-direktiv. Det är också deras skyldighet att tillhandahålla alla administrativa och finansiella resurser, även till yrkesinspektion, för att säkerställa samstämmigheten med den rättsliga ramen.
- Internationella organisationer fastställer standarder och utvecklar globala initiativ för att främja internationella arbetsnormer och ansvarsfullt företagande. I detta sammanhang ger dokument, såsom FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter (ramen "skydda, respektera och åtgärda"), vägledning när det gäller de viktigaste aktörernas roller och ansvarsområden.

⁽³⁰⁾ I oktober 2013 antog EESK ett yttrande om nödvändig import till EU, inklusive mineraler och råvaror: EUT C 67, 6.3.2014, s. 47.

⁽³¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-157_en.htm

⁽³²⁾ <http://www.oecd.org/corporate/mne/mining.htm>

⁽³³⁾ http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—relconf/documents/meetingdocument/wcms_311653.pdf

- Arbetsmarknadens parter uppmanas att engagera sig och främja den sociala dialogen om arbetsnormer och arbetsvillkor, inklusive inom denna sektor och i ett gränsöverskridande sammanhang, och regeringarna bör se till att föreningsfriheten och kollektiva förhandlingar skyddas och främjas på ett effektivt sätt.
- Multinationella företag bör följa de lagar som gäller i de länder där de är verksamma. De uppmantras också att engagera sig i företagets sociala ansvar och i metoder för tillbörlig aktsamhet.
- Icke-statliga organisationer kompletterar andra aktörers insatser och spelar en viktig roll när det gäller att öka medvetenheten om arbetstagarnas rättigheter, och att anmäla missbruk.

Med tanke på komplexiteten och de uppenbara, överväldigande riskerna vad gäller dessa nyckelaktörer, väddar EESK om strukturerade, öppna och inkluderande intressentplattformar för att ta itu med sådana komplicerade frågor.

4.2 Att möta den statistiska utmaningen med mätning av handels- och investeringsflöden

EESK har som ambition att bedöma verkligheten i globala värdekedjor och globala leveranskedjor vad gäller värde, tillväxt och sysselsättning, samt deras senaste kvalitativa utveckling. Detta innebär att till exempel tillsammans med Eurostat och GD Handel arbeta med tillgängliga data som samlats in av WTO och OECD. Denna bättre förståelse av den nya organisationen av internationell handel kommer säkert att leda till nya förslag om användningen av de traditionella verktygen för handels- och utvecklingsavtal, till exempel avskaffande av tullar, regelkonvergens, bättre tillgång till offentlig upphandling, gemensamma ursprungsregler, kapacitetsuppbyggnad och handelsstöd.

4.3 Att verka för en verkligt integrerad EU-strategi när det gäller till exempel handel, utveckling och grannskapspolitik

EESK stöder kommissionens vilja, uttryckt i det senaste meddelandet om EU:s handels- och investeringspolitik, att använda de olika delarna av EU:s utrikespolitik för att genom olika instrument främja en hållbar utveckling i tredjeländer, särskilt utvecklingsländer som Bangladesh, Vietnam, Myanmar/Burma⁽³⁴⁾, Kambodja eller Laos, liksom länder i andra världsdelar. Detta bör omfatta kapitel om handel och hållbar utveckling, som ska ingå i de frihandelsavtal som nu förhandlas fram, liksom i framtida sådana, en bättre koppling mellan handelspolitik och bistånds-/kapacitetsuppbyggnad, främjande av ansvarsfullt företagande i placeringspolitik och utveckling av den privata sektorn, genomtänkta projekt som syftar till förbättrad respekt för arbetsnormer, stöd till nationella arbetsmarknadsparter när det gäller utbildning och informationsseminarier, och så vidare.

4.4 Att föreslå realistiska åtaganden

EESK har stor erfarenhet inom området hållbarhet, med deltagande i genomförandet och övervakningen av relevanta kapitel i frihandelsavtal, deltagande i en lång rad olika civila samhällskommittéer, vilket gör det möjligt att föreslå en rimlig balans mellan nödvändiga rättsliga krav när det gäller mänskliga rättigheter och arbetstagar rättigheter, öppenhet, kampen mot korruption och den flexibilitet som krävs för multinationella företag för att organisera och utveckla sina globala leveranskedjor på ett effektivt sätt, anpassat till olika lokala förhållanden.

4.5 Att främja effektiva förebyggande åtgärder

I allt större omfattning engagerar sig små och medelstora företag över hela världen i globala leveranskedjor och det finns fortfarande en betydande outnyttjad potential för dem i detta avseende. Därför skulle EESK vilja lyfta fram några konkreta, redan beprövade, verktyg som finns på marknaden och som kommer att hjälpa små och medelstora företag att engagera sig i en hållbar förvaltning av sina globala leveranskedjor, inklusive kartläggningen av leverantörer, verktyg för självbedömning, standarder och förslag till avtalsklausuler.

⁽³⁴⁾ T.ex. Myanmar Labour Rights Initiative (ILO, USA, Japan, Danmark, EU).

4.6 Att bidra till att skapa en ny generation av revisioner

Sociala revisioner dök upp på 1990-talet och har kritiserats både för sina tekniska aspekter (t.ex. revisorernas kvalifikationer, sätten att genomföra revisionerna på, typen av frågor) och för väsentliga delar (en preliminär mätning av en leverantör, ingen systemisk och stegvis utveckling, tredje parter som ansvarar för att förbättra sociala förhållanden, etc.). EESK vill stödja framväxten av en ny generation av revisioner som kommer att omfatta inte bara sociala, utan även miljömässiga frågor och styrningsfrågor med mer ambitiösa mål. Det yttersta syftet är att ersätta standardiserade frågeformulär med multikriteriediagnoser, specifika för enskilda företag i en specifik global leveranskedja, och införa ett robust uppföljningsförfarande med stöd av arbetsmarknadens parter.

4.7 Att uppfinna effektiva verktyg för öppenhet för konsumenten

Vid G7-mötet i december 2015 välkomnades bl.a. praktiska verktyg, såsom appar för mobila enheter, som kan hjälpa konsumenterna att jämföra och förstå sociala och miljömässiga produktmärkningar.

EESK stöder EU:s nuvarande ansträngningar att mäta och visa koldioxidutsläppen från vissa kategorier av konsumentvaror och är redo att främja de bästa nationella metoderna när det gäller miljömärkning, såsom experimentet i miljömärkning med flera kriterier som genomfördes i Frankrike mellan 2010 och 2013.

4.8 Att stödja program för kapacitetsuppbyggnad och andra initiativ som syftar till att främja social dialog och flerpartsstrategier

Den globala ekonomiska företagsprestandan och iakttagandet av principerna för arbete på skäliga villkor är nära kopplade till förekomsten av oberoende fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, den sociala dialogens kvalitet och arbetskraftens välbefinnande.

EESK stöder programmet "Better Work" som utformades av ILO, vars mål är att hjälpa lokala parter på arbetsmarknaden att spela en effektiv roll och att kunna kollektivförhandla.

Sektorsövergripande initiativ, såsom *Bangladesh Accord on Fire and Building Safety in the Ready-Made Garments*, kan mobilisera köpare, producenter och fackföreningar att utveckla och genomföra en omfattande och effektiv strategi som omfattar hela branschen.

EESK stöder också en branschövergripande social dialog, inklusive gränsöverskridande företagsavtal och internationella ramavtal. Befintliga gränsöverskridande företagsavtal/internationella ramavtal har visat sig vara ett viktigt verktyg för att främja arbetstagarnas rättigheter i globala leveranskedjor. Vidareutveckling eller bredare tillämpning bör dock ta hänsyn till behovet av att bevara flexibiliteten när det gäller både innehållet och uppföljningsmekanismerna i sådana avtal. Baserat på lärdomar vad gäller genomförande bör parterna också sträva efter fortsatt förbättring.

Bryssel den 25 maj 2016.

Georges DASSIS
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
